

Протојереј Василиос Сакас

Имамо ли истог Бога као нехришћани

Да бисмо ово питање могли боље расправити, ограничићемо се на три религије које су се, историјски посматрано, јављале једна за другом овим редом: јеврејство, хришћанство и ислам. Ове три религије полажу право на исто порекло: оне обожавају „Бога Аврамовог”. Веома је раширено схватање по коме сви ми тврдимо да смо Аврамови потомци; Јевреји и Муслимани телесни, а Хришћани духовни потомци. Сви ми имамо једнога Бога, „Бога Аврамовог”, и сви ми обожавамо — разуме се сваки на свој начин — истог Бога. Тај „заједнички” Бог чини на један одређени начин нашу заједницу и сабиралиште нашег „заједничког разумевања”. То нас упућује на „братску заједницу”, као што је рабин др. Сафран нагласио, кад је 132. (или 133.) псалам парафразирао: „Гледај како је лепо и пријатно кад браћа сложено један с другим станују”.

Са овог становишта следује да Исус Христос, Бог и човек, који је, као и вечни Бог, Његов вечни Син, и Његово славно Васкрсење и Његов поновни Долазак који улива страву, — да су све то другостепене небитности које нас не могу задржати од „братимљења” са онима који га сматрају за „простог пророка” (према Корану), управо за сина једне... (погрдну реч нећемо да преведемо. Ред.), према једној талмудској традицији. На тај начин ми бисмо „Исуса из Назарета” и Мухамеда ставили на исти степен. Ја не познајем ниједног Хришћанина достојног тога имена, чија би свест тако нешто могла допустити.

У датом случају могло би се рећи да би Исус Христос од три поменуте религије могао бити признат као једна „сасвим јединствена појава” и као један „Божји посланик”. Али ми Хришћани кад не бисмо признали Христа као Бога, не бисмо могли да га признамо ни као пророка, ни као „Божјег посланика”, него бисмо га држали за беспримерног обманивача, пошто је Он сам изјавио да је Божји син и да је „једнак Богу” (Марк. 14, 61—62). Према овом „екуменском решењу на интерконфесионалној равни”, Света Тројица Хришћана били би исто што је монотеизам у јеврејској религији, у Исламу, код античког јеретика Савелија, код модерних антитринитараца и код неких секата „просветљених”. Тада не би биле три Личности у

једном божанству, него би била једна једина личност, која за једне остаје непроменљива, а за друге, то је једна Личност која на себе ставља маску Тројице (Оца, Сина и Светог Духа). Али при свем том би се тврдило да је то „један исти Бог“.

Овде би неки наиван човек могао поставити супротно тврђење: „Па ипак, за те три религије постоји једна заједничка тачка: Оне све три признају Бога Оца!“

Али према св. православној вери то је бесмисленост.

Ми иповедамо у свим временима: „Слава Светој, Јединосущној, Животворној и Недељивој Тројици“. Како бисмо могли одвојити Оца од Сина, кад је Христос посведочио: „Ја сам у Оцу и Отац је у мени“ (Јов. 14,11); а свети апостол и евангелист Јован Богослов, апостол љубави, уверава јасно и разумљиво: „Сваки који Сина одриче, нема ни Оца“ (1. Јов. 2, 23).

Али, кад све три вере Бога називају „Отац“, за кога је он доиста Отац? За Израелце и Муслимане Он је Отац *по плану о стварању*, док је за нас Хришћане Он Бог и Отац нашега Господа (2. Кор. 1. 3), а ми смо његова деца у Исусу Христу *по плану о спасењу*, јер нас је у њему Бог изабрао; у његовој љубави он је наредио да будемо Његова деца кроз Исуса Христа“ (упор. Еф. 1, 4 и 5). Каква сличност постоји између Божјег очинства у Хришћанству и оног у другим религијама?

Неки ће можда рећи: „Па ипак Аврам је обожавао истинитог Бога; а Израелци су преко Исака, а Муслимани преко Агаре потомци овог истинитог обожаваоца Бога“. Овде морамо нешто да објаснимо. Ни у ком случају Аврам није обожавао Бога сходно монотеизму од једне личности, него у монотеизму у облику Свете Тројице. Наиме ми читамо у Св. Писму: „Послије му се јави Господ у равници Мамријевској“... и он (Аврам) поклони се до земље“ (1. Мој. 18, 1 и 2). Али у коме је облику Аврам обожавао Бога? У облику једне личности или у облику Божанске Тројице? Ми, православни Хришћани славимо ово старозаветно откроење као откроење Св. Тројице на Први Дан Духова, кад наше цркве украшавамо гранама дрвећа, које су симболи старих храстова Мамријевских, и кад поштујемо иконе трију анђела, исто онако како је наш отац Аврам чинио. Телесно порекло од Аврама не може нам бити ни од какве користи, ако не будемо водом крштења обновљени у Аврамовој вери. Јер Аврамова вера била је вера у Исуса Христа, као што је сâм Господ рекао: „Аврам отац ваш, био је рад да види д'ан мој; и видје, и обрадова се“ (Јов. 8, 56). То је била и вера пророка и цара Давида, који је говорио о Небеском Оцу и Његовом Сину, који је суштином исти као Отац: „Рече Господ Господу мојему“ (пс. 109|110, 1; Дел. Ап. 2, 34); то је била вера св. пророка Данила коме је било дато да у једној визији види две природе Исуса Христа у којој „син човечји... дође до Старога данима“ (Дан. 7, 13). Због тога је Господ говорио, кад се обратио Аврамовим потомцима по телу: „Ако сте Аврамова деца, тада чините и Аврамова дела“. А „дела“ Аврамова била су да „ви верујете у Онога кога је Бог послао.“

Ко су дакле Аврамови потомци? Телесна деца Исака или Агаре, Египћанке? Је ли Исак или Исмаил Аврамов потомак? Шта о томе учи Св. Писмо кроз уста Апостола? „А Авраму и потомку његову речена бише обећања“. У Св. Писму не стоји: „и потомцима“, као да

то важи за многе, него као да важи за једног: „и твоме потомку који је Христос” (Гал. 3, 16). „А кад сте ви Христови, онда сте деца Аврамова, и по обећању наследници”. (Гал. 3. 29). Тако је у Исусу Христу Аврам постао „отац многих народа” (Мој. 17, 5; Рим. 4, 17). Какав значај по једном таквом обећању и посведочењу има (само) телесно порекло? По Св. Писму Исак ће бити сматран као „семе” и „потомак”, али само у својој особини као „слика Христова”.

Не. Ми немамо истога Бога као нехришћани. Погодба — услов *Sine qua non* за знање о Оцу јесте Син: „Ко види Мене, види Оца” и „Нико неће доћи Оцу до кроз Мене” (Јов. 14, 9 и 6). Наш Бог је Бог који је постао човек, „кога смо видели својим очима, и кога су наше руке додирнуле” (1. Јов. 1, 1). „Нематеријално је постало материјално ради нашег спасења”, као што каже Св. Јован Дамаскин, „и он нам се открио”. Али када се Он открио Израелцима или Муслиманима тако као нама, да бисмо могли да прихватимо да они познају Бога? Ако би они имали знање о Богу ван Исуса Христа, тада је Христос узалуд постао човек, узалуд је страдао и узалуд је умро и васкрсао. „Ко нема Христову цркву за Мајку, тај нема ни Бога за Оца” — каже Св. Кипријан Картагински.

Summary

Archpriest Basilios Sakkas

DO WE HAVE THE SAME GOD AS NON—CHRISTIANS

At the first sight it looks as if the three main monotheistic religions (Christianity, Judaism and Mohammedanism) have the same belief in One God. However, this assumption is quite superficial. It is clearly spelled out in the New Testament: »who denies the Son is without the Father« (1 John 2,23), whereas for the Jews and Mohammedans God is Father only according to the plan of creation. For Christians God's Fatherhood is independent of the creation of the world, since the creation is a contingent act of the Divine Will, whereas the Fatherhood of God is an inherent personal characteristics since the generation of the Son is a pre-eternal reality in the Godhead.

Even the monotheism of Abraham was Trinitarian. Only in Christ Abraham became the father of many nations (Gen. 17,5; Rom. 4,17).

The main emphasis in our understanding of God is that God has become man, that »our hands touched Him« (1 John 1,1). If we should admit that the Jews and Mohammedans have knowledge of the true God, outside of Christ, then the Son of God would have become Man in vain. His death and resurrection would have been superfluous.

We Orthodox Christians cling to the saying of St. Cyprian of Carthage: „To whom the Church is not a Mother, he has neither God for Father».